

Sina ei ole
midagi halba teinud
ja oled kohtus selleks,
et rääkida juhtunu
kohta tõtt.

LAPS

tunnistaja või kannatanuna kohtus

Juhendmaterjal lapsele, kes annab
kohtus tunnistusi

Sissejuhatus

Hoiad käes voldikut, mis aitab sul paremini aru saada, mida teha, kui pead minema kohtusse tunnistusi andma. Oleme kirja pannud nõuanded, mis aitavad sul end kindlamalt tunda. Loe juhendit koos ema või isaga, mõne teise lähedase inimesega või helista hoopis lasteabi infotelefoni numbrile 116 111 ja küsi nõu.

Voldikus selgitatakse Sulle:

- › Kes on tunnistaja, kes on kannatanu ja mida nad kohtus teevad?
- › Kes on teised inimesed kohtus ja mida nemad teevad?
- › Mis kohtus toimub?
- › Kuidas kohus sind ütluste andmistel abistada saab?
- › Mis saab pärast kohtuistungit?

Rohkem infot selle kohta, mis sinuga enne ja pärast kohtusse minekut juhtuda võib ja millised on sinu õigused, leiad veebiaadressilt <https://lapsesobralikmenetus.just.ee>.

Miks inimesed kohtusse lähevad?

Inimesed pöörduvad kohtusse siis, kui keegi on teinud midagi, mis on seadusega keelatud. Selle uurimist nimetatakse kriminaalmenetluseks.

Seadused on nagu tähtsad kokkulepped. Seadused ütlevad näiteks, et ei tohi varastada ja teistele inimestele haiget teha. Seadusi ei tohi rikkuda!

Kohus selgitab välja, kas seadust on rikutud ja kes seda tegi, ning otsustab, kellele ja milline karistus määrata.

Igaüks meist võib langeda kuriteo ohvriks. Kui sinuga on midagi halba juhtunud, **pöördu nii ruttu, kui võimalik, politsei poole**. Mida kiiremini saab politsei kuritegu ja selle sündmuskohta uurima asuda, seda tõenäolisem on, et kurjategija tehakse kindlaks ja tema süü tõendatakse. Avalduse esitamise järel **võetakse sinuga ühendust** ning sulle antakse politseist ja prokuratuurist **informatsiooni edasise tegevuse suhtes**. Siis saad ka teada, kas ja millal sinu juhtum kohtusse jõuab.

Kus kohus töötab?

Kohtuistungid toimuvad **kohtumajas**. Uuri juba aegsasti välja, kuidas kohtumajja jõuda ja kui kaua see aega võtab. Kohtumajas tuleb sul tunnistust anda **kohtusaalis**. Kohtusaal näeb välja peaaegu nagu kontor, kus kohtunik istub eraldi laua taga ning tavaliselt teistest kõrgemal.

Mõnes kohtumajas on eraldi toad, mis on mõeldud lastega rääkimiseks. Selliseid tube nimetatakse **lastetubadeks**, nendes on mõnikord mänguasju, joonistamiseks pliiatseid ja lugemiseks raamatuid.

Miks ma kohtusse pean minema?

Sind võidakse kohtusse kutsuda, kui tead, nägid või kogesid midagi, mis on kuriteo uurimisel oluline. Sa oled sellest varem juba politseile ja prokuröridele rääkinud.

Nüüd palutakse Sul kohtule rääkida:

- › mida Sa nägid või kuulsid – see tähendab, et oled **kuriteo tunnistaja**.
- › mis sinuga kuriteo käigus juhtus, näiteks kuidas sa viga said või kahju kandsid – see tähendab, et oled **kuriteos kannatanu**.

Kui räägid kohtule, mida tead, on see **kohtule tunnistuse ehk ütluste andmine**. Mõned küsimused, mida sinult tunnistuse andmisel küsitakse, võivad olla keerulised ja rasked ja pead toimunut meelde tuletama. Kui sa täpselt ei mäleta, mida oled varem politseile ja prokuröridele rääkinud, võid enne kohtuistungit oma varasema jutu koos prokuröri või kaitsjaga üle vaadata. See annab enne kohtusse minekut kindlama tunde.

Kas ma pean kohtusse kohale minema?

Kui oled noorem kui 14-aastane, püütakse enamasti teha nii, et sa ei pea kohtusse kohale minema. Sellisel juhul proovivad politsei ja prokuratuur kõik olulise, mida tead, salvestada ning sinu juttu näidatakse kohtus video teel. Kui aga kohtunik leiab, et sinu ülekuulamine on ikkagi kohtus vajalik ja see ei ole sinu jaoks liiga raske, võib ta sind ka kohale kutsuda.

Kui sind kutsutakse, tuleb kohtuistungile alati kohale minna. Kohtuistungilt võib puududa ainult siis, kui selleks mõjuv põhjus – näiteks haigus. Kui sa ei saa istungil osaleda, tuleb sul sellest esimesel võimalusel prokuröridele või kaitsjale teada anda.

Kohus püüab kohtuistungit aja määramisel alati arvestada sinu igapäevategevustega nagu kool või trenniajad.

Keda ma kohtus kohata võin ja mida nad teevad?

Kõigil inimestel, keda siin kirjeldatakse, on kohtus oma kindel roll, et selgitada välja, mis juhtus.

- › **Kohtunik** on inimene, kes kuulab kohtus ära kõigi inimeste jutu ja langetab otsuse, kas kuritegu pandi toime ja kes selles süüdi on. Kohtunik kannab musta rüüd, mida nimetatakse talaariks.
- › **Rahvakohtunikud** teevad otsuseid koos kohtunikuga. Rahvakohtunikud ei osale igal kohtuistungil, vaid ainult raskete kuritegude lahendamisel.
- › **Kaitsja** on inimene, kes süüdistatavat aitab ning tema huvide eest seisab. Kaitsja on enamasti advokaat.
- › **Prokurör** on riigi esindaja, kes esitab kohtule tõendid kuriteo ja selle toimepanija kohta. Teisisõnu on prokurör süüdistaja ning ta võib kohtus küsida palju küsimusi.
- › **Advokaat** on inimene, kes annab kohtus inimestele nõu ja selgitab seadusi. Mõnikord esindavad advokaadid ka lapsi – näiteks siis, kui oled kuriteos kannatanu ning see on sinu huvides vajalik.
- › **Kohtuistung sekretär** paneb kõik kohtus räägitu täpselt kirja ja kontrollib, et istungisaali on tulnud õiged inimesed.
- › **Tunnistaja** on inimene, kes räägib kohtule, mis temaga juhtus või mida ta kuriteo toimumise ajal nägi ja kuuli.
- › **Kannatanu** on inimene, kes võis saada kuriteo käigus viga või muul moel kahjustada ning ta räägib sellest kohtule. Kannatanuid võib olla rohkem kui üks.
- › **Süüdistatav** on inimene, keda süüdistatakse kannatanule haiget tegemises või temalt millegi äravõtmises ehk kuriteo toimepanemises. Kõigepealt on selline inimene kahtlustatav ning süüdistatavaks muutub ta siis, kui talle on esitatud süüdistus ja prokurör on süüdistusakti või kokkuleppe kohtusse saatnud.
- › **Toetav täiskasvanu** Toetav täiskasvanu on inimene, kes sind menetluse käigus toetab ja abistab. Toetav täiskasvanu võib olla sinu ema, isa või mõlemad, keegi teine lähisugulane, sotsiaaltöötaja, kooli psühholoog, lastekaitsepetsialist või keegi teine.
- › **Lastekaitsetöötaja** hoolitseb selle eest, et sul oleks hea olla ja sinu õigused oleksid kaitstud. Lastekaitsetöötaja räägib sinu ja su vanematega, et saada teada, kuidas sul läheb ja mis on sinu jaoks kõige parem. Ta kuulab sinu muresid ja rõõme, vaatab, et sul oleks turvaline ja hea olla ning pakub sulle ja su vanematele tuge ja abi.
- › **Tõlk** aitab eri keeltes kõnelevatel inimestel üksteisest aru saada.

Alati ei pruugi kõik need inimesed kohtus kohal olla.

Mida teha kohtumajja jõudes?

Kui sa kohtumajja lähed, võib sinuga **kaasa tulla keegi täiskasvanud inimene**, näiteks sinu pereliige või siis mõni teine inimene, keda tunnend ja usaldad. Hea mõte on jõuda kohtusse **varem**, et sul oleks rahulikult aega otsida üles õige kohtusaal.

Kohtumajja sisenedes tuleb sul reeglina esmalt läbida **turvakontroll**. Kohtutöötajad vaatavad läbi sinu kaasa võetud asjad ning sul tuleb käia läbi turvavärava – nii kontrollitakse, et inimesed ei võtaks kohtusse kaasa keelatud esemeid. Kui sul juhtub kaasas olema mingi asi, mida ei tohi kohtumajja viia, siis see võetakse hoiule. Kohtust ära minnes saad asja tagasi.

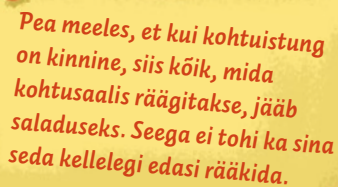
Kui oled turvaväravad läbinud, võid kohe suunduda oma **kohtusaali** juurde. Kohtumaja sissepääsu juures on alati ka valvur, kes juhendab, kuhu minema peab. Kui oled õige saali üles leidnud, siis oota ukse taga, kuni sind sisse kutsutakse. Kohtuistungit sekretär juhendab ja annab teada, kes kuhu istuma peab. Võta kohtusse minnes kaasa **isikut tõendav dokument**, näiteks õpilaspilet, ID-kaart või pass, et kohtuistungit sekretär saaks enne istungit kontrollida, kas kõik kutse saanud inimesed on kohal.

Kohtuistungit oodates püüab kohus teha nii, et sa süüdistatavaga kokku ei puutuks.

Võib juhtuda, et pead kohtumajas istungi algust ja oma tunnistuse andmist ootama. Seepärast on hea võtta näiteks pudel vett ja midagi näksimiseks. Samuti raamat, koolitööd, mõni mäng või midagi muud, mis pakub sulle huvi ja aitab aega veeta. Võta igaks juhuks kaasa ka kampsun või mõni muu riie, mida saad peale panna, kui külm hakkab.

Kohtuistungit avalikkus

Sul tasub teada, et kohtuistungid on enamasti **avalikud**. See tähendab, et istungit võivad jälgida kõik huvilised. Lastega seotud juhtumite arutamiseks võib kohtunik kuulutada istungi lapse huvide kaitseks kinniseks ja siis jäävad kõrvalised inimesed kohtusaalist välja.

Pea meeles, et kui kohtuistung on kinnine, siis kõik, mida kohtusaalis räägitakse, jääb saladuseks. Seega ei tohi ka sina seda kellelegi edasi rääkida.

Kuigi ajakirjanikud võivad tulla ja kuulata sinuga seotud kohtuistungit, ei või nad ilma kohtuniku loata pildistada, filmida ning avalikustada infot sinu nime, koduse aadressi või kooli kohta. Ka sinu pilti ei tohi ilma loata avaldada.

Mis kohtuistungil toimub?

Kui kohtuistungil on kätte jõudnud aeg tunnistada ehk anda ütlusi, selgitab kohtus Sulle, kuidas Sa käituma pead – Sulle näidatakse, kuhu pead minema ja millises järjekorras küsimustele vastama.

Tunnistaja või **kannatanu** annab ütlusi tavaliselt kohtuniku ees seistes. Mõnes kohtumajas on isegi kõnepult, kuhu sind võidakse rääkima kutsuda. Kõnepuldi juures on mikrofoni ja kõik, mida kohtuistungil räägitakse, salvestatakse. Kõik tunnistajad annavad ütlusi kohtus üks-haaval, teisi tunnistajaid juures ei ole.

Kohtunik palub sul rääkida kõike, mida juhtunu kohta tead. Seejärel lubab kohtunik prokuröri ja kaitsjal sulle küsimusi esitada. Kohtuniku ülesanne on jälgida, et keegi sinuga kohtuistungil halvasti ei käituks.

Kedagi ei tohi kohtus kiusata!

Kui sinu juttu on enne kohtuistungit **salvestatud**, siis näidatakse seda videot kohtunikule. Kohtunik võib salvestuse kohta sinu käest täpsustavaid küsimusi küsida. Sa võid koos prokuröri ja enne istungit vaadata üle, mis sa poliitseiurijale ütlesid.

Ole valmis rääkima oma sõnadega sellest, mis juhtus. Kohtunik ja rahvakohtunikud teevad otsuse selle järgi, mida nad kohtuistungil kuulevad.

Kui kohtunik tuleb kohtusaali, peavad kõik saalisviibijad püsti tõusma ning istuda võivad nad siis, kui kohtunik selleks loa annab.

Oluline teada!

- › Kui oled **vähemalt 14-aastane**, oled sa piisavalt vana, et kohus võib sulle määrata karistuse, kui meelega ütluste andmisel valetad. Enne tunnistuse andmist **hoiatab** kohus sind **teadlikult valede ütluste andmise eest** ning selgitab, et ütlustest ei tohi keelduda, kui selleks puudub seaduslik alus. Sul tuleb anda ka allkiri, millega kinnitad, et oled sellest aru saanud.
- › **Sul on õigus keelduda selliste ütluste andmisest, mis võivad süüdistada sind ennast või sinu lähedasi** – näiteks ema, isa, õde, venda või kedagi teist sinu perest.

Kohtule ütluste andmine

Kui kätte on jõudnud aeg ütlusi anda, siis:

Kuula hoolikalt, et saaksid täpselt aru, mida su käest küsitakse.

Vasta küsimustele.

Ja mis peamine: räägi alati tõtt.

Kuulamine

- › Enne, kui küsimusele vastad, veendu, et **said sellest täpselt aru**. Sa võid alati paluda küsimust **korrata**, kui seda polnud hästi kuulda või sa ei saanud aru. Võid ka paluda, et küsimus esitataks teistmoodi.
- › Kui sama küsimust küsitakse uuesti ja sa ei saa sellest ikka aru, ütle seda kindlasti. **Palu küsimust täpsustada seni, kuni see on sulle arusaadav.**
- › Kui sinult küsitakse mitu küsimust korraga, palu esitada küsimused ükshaaval.

Ma ei saanud aru!

Ma ei kuulnud täpselt!

Vastamine

- › **Kuula alati küsimus lõpuni ära**, enne kui vastama hakkad. Kui kohtuistungil on tõlk, lase ka temal lõpetada.
- › **Jää rahulikuks.** Räägi asjadest, mida sa kindlasti tead ja mäletad. Kirjelda igat pisiasja nii täpselt kui võimalik, isegi kui see tundub piinlik või vähetähtis.
- › Räägi **selgelt ja pigem valjema häälega**. Kohtunik ja teised saalis viibijad peavad sind kuulma.
- › Kui sa ei tea vastust või ei mäleta juhtunut, **siis nii vastagi:** „Ma ei tea“ või „Ma ei mäleta“.
- › Sinu käest võidakse küsida ka teemade kohta, **millest on raske rääkida**. Kui küsimus sind ärritab, siis usu, **teised mõistavad su tundeid**. Inimesed on harjunud kuulma kohtus väga isiklike asju. Teiste ees on üsna raske rääkida ja on täiesti normaalne, kui oled veidi mures ja see teeb sind närviliseks või ajab nutma.

Ma ei mäleta!

- › Pea meeles, et **kohtunik ei saa su peale pahaseks**, hoolimata sellest, mida ja kuidas sa ütled. Sina ei ole midagi halba teinud ja oled kohtus selleks, et rääkida juhtunu kohta tõtt.
- › **NB! Sul on õigus keelduda ütluste andmisest, kui sa seda teha ei soovi.**

Tõe rääkimine

- › Kohtus **ei tohi valetada**. Valetamine tähendab, et ütled, et midagi juhtus, kuigi tegelikult seda ei toimunud, või hoopis vastupidi: midagi juhtus, aga sina ütled, et mitte midagi ei juhtunud. **Kohtus peab rääkima ainult tõtt.**
- › Sinu käest võidakse küsida midagi, mida teate ainult sina ja süüdistatav. Pea meeles, et kohtunik ja teised saalisolijad ei olnud kohapeal, ega tea seda, mida teie kahekesi teate. Seega pead juhtunust ka teistele rääkima.
- › Kohtus võid rääkida välja saladusi, peamine on, et **need vastaksid tõele**.
- › Keegi ei tohi kohtus **sulle ette öelda, mida rääkima pead**. Kui keegi seda üritab, ära tee temast välja. Sind on kutsutud tunnistusi andma, seega räägi oma sõnadega sellest, mis juhtus. **Pea meeles, et kuigi oled laps, on sul samad õigused, mis suurtel inimestel ja võid rääkida just seda, mida sina arvad ja tead.**

Pea meeles!

- › Kui tunned tunnistust andes, et **pead minema WC-sse, vett jooma või vajad puhkepausi, siis anna kohtunikele käega märku ja ütle, et sa vajad väikest pausi.**
- › Kui tunned, et **sul hakkab halb, sa väga kardad või oled väsinud, anna sellestki märku. Kohtus on inimesi, kes saavad sind aidata.**
- › Käega võid märku anda ka siis, kui sulle jääb midagi segaseks ja sa ei saa päris hästi aru, mida sinult küsiti. Samuti siis, kui sulle meenub, et midagi on jäänud ütlemata, kuid tundub, et sellest on tähtis rääkida.
- › Kohtus pead sa tegema seda, mida kohtunik ütleb.
- › Kohtusaalist võid ära minna, kui kohtunik on **andnud sulle selleks loa.**

Kuidas kohus mind ütluste andmistel abistada saab?

Kõik lapsed saavad abi, kui nad peavad kohtus tunnistusi andma. Kohtus on võimalik kasutada **mitmeid võimalusi**, kuidas tunnistuste andmine sinu jaoks mugavamaks muuta. Kui tunned, et sinu küsitlemisel on vaja selliseid võimalusi kasutada, siis **anna sellest julgelt prokuröriale või kaitsjale teada**. Prokurör selgitab sulle, kas see on võimalik ja mis edasi saab.

- › Kui oled **noorem kui 14-aastane**, siis mõnikord on ülekuulamise juures ka lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja, õpetaja või psühholoog. Nad aitavad sul kohtuniku küsimustest paremini aru saada.
- › Vajaduse korral **salvestab** politsei ülekuulamisel sinu öeldut, et sa ei peaks kohutusse kohale minema. Seda tehakse siis, kui kohtunikule sama jutu uuesti rääkimine ja toimunu meenutamine oleks sinu jaoks liiga ebamugav või su tervis seda ei võimalda.
- › Sind saab kohtus üle kuulata ka kas **telefonis või video teel**. Ekraan võib olla kohtumaja mõnes teises ruumis või hoopis muus kohas. Nii ei pea sa kohtusaali minema. Kui ekraan töötab, näevad ja kuulevad kohtus olevad inimesed sind ning ka sina näed inimesi, kes sinu käest küsimusi küsivad. Kui sa ei kuule küsimusi korralikult või on mingi muu probleem, peaksid seda kohtunikule ütleva.
- › Kohtus on võimalik kasutada tunnistaja või kannatanu kaitsmiseks **sirmi**, et ta ei peaks süüdistatavat nägema. Sirm on õhukene sein või kardin, mis sind ja süüdistatavat eraldab.

Kaua kestab kohtumenetlus või istung? Millal ma koju saan minna?

Kohtumenetluste, toimingute ja istungite pikkused on erinevad, sõltuvalt sellest, miks inimesed on kohtusse läinud või mis eesmärgil konkreetsel päeval või hetkel kokku saadakse. Samuti mõjutab menetluse pikkust menetluse liik. Seega võid küsida, kas kohtunikult, prokuröritelt, uurijalt, oma emalt, isalt, vanaemalt või mõnelt teiselt toetavalt täiskasvanult, täpsemat infot selle kohta, mis menetlusega on tegu ja kui kaua mõni kohtumine või istung kestab.

Kohtunike, prokuröride, uurijate ja teiste juhtumiga seotud inimeste tööpäev lõpeb aga ka kindlal ajal, seega kui kõigega ei jõuta ühel päeval tegeleda, siis jätkatakse mõnel muul päeval.

Mida kohus võib otsustada ning millal ja kuidas ma otsusest teada saan?

Kui oled tunnistust andes vastanud kõikidele küsimustele ja enam küsimusi ei ole, **on sinu töö kohtusaalis tehtud**. Kui kohtunik on kõik vajalikud inimesed ära kuulanud, läheb ta **otsust tegema** ning teatab **kohtuotsuse kuulutamise aja**.

Kohus võib langetada kas **süüdimõistva** või **õigeksmõistva** otsuse. Kui kohus otsustab inimese süüdi mõista, määrab kohus talle karistuse. Kui kohus langetab õigeksmõistva kohtuotsuse, siis ta otsustab, et inimene ei ole kuritegu toime pannud.

Jäta meelde, et sina ei vastuta kohtu otsuse eest, kuna ainult sinu õeldu järgi kohus otsust ei tee. Sinu ainus ülesanne oli öelda kohtule, mida nägid või mis sinuga juhtus.

Kui kohus otsustab, et asjad toimusid teisiti, kui arvasid või mäletasid, võib see sulle raske olla. Võid tunda, et sinu ütlustest ei olnud piisavalt kasu või et kohus ei uskunud sind. Kohus võib ühe juhtumi aru-

tamisel kuulata väga paljude inimeste ütlusi ning peab otsuse tegemisel arvestama kõiki tõendeid, mis esitatakse.

Kui sa ei saa aru, miks kohus just nii otsustas, palu mõnel täiskasvanul otsust endale selgitada.

Kui tahad pärast kohtuistungit teada saada, mis otsuse kohus tegi, võid paluda prokuröri või enda esindajal sulle sellest hiljem teada anda. Kohtuotsus avaldatakse ka Riigi Teataja lehel. Sealt saad otsust otsida kohtuasja numbri järgi, mille leiad sulle saadetud kohtukutselt. Kohtuotsustega võib hiljem tutvuda ka kohtus, küsides seda kohtu kantseleist. Kui olid kannatanu, saadetakse sulle kohtuotsuse koopia.

Kohtuotsuse edasikaebamine

Kui kohtunik leiab, et süüdistatav on süüdi, kuid süüdistatav ja tema kaitsja ei ole selle otsusega rahul, on neil võimalik kaevata otsus edasi järgmise astme kohtusse. Samuti võib vahel juhtuda, et sul tuleb siis uuesti minna kohtusse tunnistusi andma.

Kui oled kannatanu ja tunned, et kohus ei otsustanud õigesti, on sul võimalus kohtuotsus **edasi kaevata**. Räägi sellest prokuröri, sind esindanud advokaadi, lastekaitsetöötaja või oma vanematega. Nemad saavad seda sinu eest teha ja selgitada, mis edasi saama hakkab.

Kas süüdistatav võib minuga ühendust võtta?

Olenemata sellest, kas süüdistatav on kohtu arvates süüdi või mitte, **ei või ta sinuga ühendust võtta, kui sa seda ei soovi**.

Kui süüdistatav võtab sinuga ühendust – näiteks külastab sind, helistab sulle või saadab sulle e-maili või sõnumi, siis anna sellest kiiresti teada mõnele täiskasvanule, keda usaldad, näiteks vanematele või enda tugiisikule. Sina ei pea temaga suhtlema. Sa võid sellest teavitada ka prokuröri.

Eriõigused kohtus, kui oled kannatanu

Kui oled kuriteos kannatanu, on sul kohtus mitmed **eriõigused**:

- › Sinu ülekuulamine võib toimuda **sinu vajadustele kohandatud ruumis**, mitte kohtusaalis.
- › Sul on õigus paluda, et sind kuulaks alati üle **üks ja sama inimene**.
- › Sul on õigus minna kohtuotsuse kuulutamist kuulama ning sul on õigus ütluste andmisel või kohtuvaidluste käigus **öelda oma arvamuse süüdistuse ja karistuse kohta**. Kohtunik võib ütluste andmisel sinult selle kohta uurida.
- › Kui tunned, et kohus ei otsustanud õigesti, on sul võimalus kohtuotsus edasi kaevata. Räägi sellest oma advokaadiga või oma vanematega. Nemad saavad seda sinu eest teha.

Miks on mul kannatanuna vaja advokaati ja kuidas ma ta saan?

Politsei, prokurör ja kohtunik peavad sulle arusaadavalt selgitama, millised on sinu õigused, seega üldjuhul ei ole sul eraldi õigusnõustaja ehk **advokaadi** abi vaja. Ka kohtus esindavad sind üldjuhul sinu vanemad või eestkostja.

Kui sina või su vanemad tunnete, et vajate kohtuprotsessis abi, on vanematel võimalik võtta sinu esindajaks advokaat, kes sind protsessi jooksul igakülgset toetab. Saad ka ise ilma vanemateta politseile või prokurörile teada anda, et soovid advokaati. Kui sulle endale tundub või politsei või prokurör leiab, et sinu ja su vanemate huvid on vastuolus, on võimalik määrata sulle eraldi advokaat, kes tagab, et sinu huvid oleksid kaitstud. Sulle määratakse advokaat ka siis, kui oled oma perekonnast eraldatud.

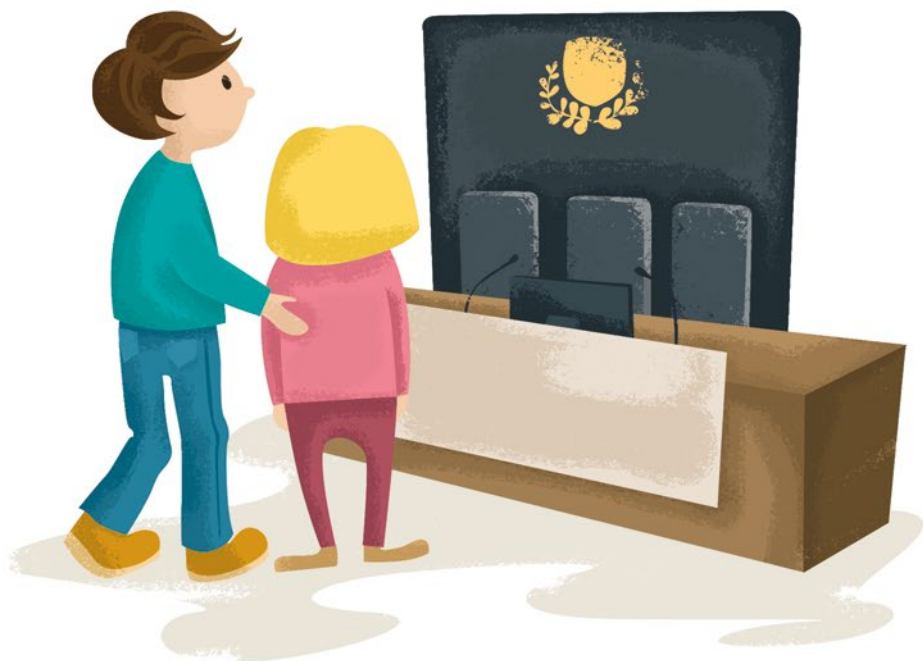

Kohtu külastamine

Hea mõte on enne kohtunikuga rääkima minemist või kohtuistungit **külastada kohtumaja ja saali**, kus sinu ülekuulamine toimuma hakkab. Nii on Sul **julgem** kohtusse minna. Kohtu aadressi leiad kohtukutselt. Võid oma advokaadilt, lastekaitsetöötajalt või prokuröriilt uurida, kas saad seda teha. Vahel on see võimalik, vahel mitte. Kui tunned, et sul on seda vaja, siis **küsi julgesti** advokaadi, lastekaitsetöötaja või prokuröri käest.

Sa võid minna kohtumaja külastama kellegagi koos – näiteks oma vanemate või lastekaitsetöötajaga.

Keegi kohtust, näiteks kohtunik ise, tutvustab sulle tühja kohtusaali ja selgitab, kuidas kohtuistungil käituda. Võid vaadata ringi ja uurida, kus sa istuma hakkad, küsida küsimusi ja harjutada tunnistajaks olemist. Kohtuistung ei pruugi täpselt samas ruumis toimuda, kuid see **toimub kindlasti sarnases ruumis**.

Pea meeles!

- › Ole kohtus **õigeaegselt kohal!**
- › Võta kohtusse kaasa **isikut tõendav dokument**, näiteks õpilaspilet, pass või ID-kaart.
- › Mine kohtusse **puhanuna** ja **viisakates riietes**.
- › Enne kohtusaali minekut lülita **välja oma mobiil** ning võta ära müts ja ülerii- ded ja jäta need garderoobi.
- › Kohtusaalis **ole vaikselt**. Sa võid rääkida siis, kui kohtunik sulle selleks **sõna annab**.
- › Kohtunikuga rääkides tuleb sul **püsti seista**. Kui sul on halb, **palu luba istuda**.
- › Kohtusaalis käitu alati **viisakalt** ja **korrektselt** ning teiste saalis viibijate suh- tes **lugupidavalt**.
- › **Ära söö** kohtusaalis.
- › **Ära näri nätsu** kohtusaalis.
- › Võta endaga kaasa midagi **ajaviiteks**, juhuks, kui sul tuleb istungisaali minekut oodata.

Kust saad abi?

Kui tahad kellegagi neil teemadel nõu pidada, võid helistada lasteabi telefonil või chattida aadressil www.lasteabi.ee. Lasteabiga võid ühendust võtta ükskõik mis päeval või kellaajal.

LASTEABI TELEFON

116111

www.lasteabi.ee

LASTE OMBUDSMAN

693 8404

info@õiguskantsler.ee

OHVRIABI KRIISITELEFON

116 006

ohvriabi@ensib.ee

www.palunabi.ee

HÄDAABINUMBER (ka POLITSEI)

112

murelink@politsei.ee

LASTEMAJA

6 208 358

anna.frank@sotsiaalkindlustusamet.ee

lilia.tkats@sotsiaalkindlustusamet.ee

VEEBIPOLITSEINIKUD

Andero Sepp

Facebook: www.facebook.com/veebikonstaabel.andro

E-mail: andro.sepp@politsei.ee

Jana Frolova

Facebook: www.facebook.com/veebikonstaabel.3?fref=ts

VK: [yana frolova veebikonstaabel](#) / **Odnoklassniki:** Яна Фролова

E-mail: jana.frolova@politsei.ee

www.kriminaalpoliitika.ee • abiksohvri.ee/et/laps-kui-ohver
lapsesobralikmenetus.just.ee

MTÜ Lastekaitseliit • www.lastekaitseliit.ee

JUSTIITSMINISTEERIUM

EESTI KOHTUD